

5 / 2000 IRIZPENA

Haur eta gazteen eskubideak eta erantzukizuna bermatzeko, laguntza eta babesa emateko Legearen aurreproiektuari buruzkoa.

Bilbo, 2000ko abenduaren 14a

I.- AURREKARIAK

Irailaren 8an Justizia, Lan eta Gizarte Segurantza Saileko idatzia sartu zen Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordera eta idatzi horretan Haur eta Gazteen eskubideak eta erantzukizuna bermatzeko, laguntza eta babesa emateko Legearen Aurreproiektuari buruzko informazio eskatu zen, Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordeari buruzko ekainaren 27ko 9/1997 Legearen 3.1.a) artikuluan ezarritakoari eutsiz.

Adin txikikoak laguntzeko eta babesteko araudia nahiko sakabanatuta dagoenez, legearen aurreproiektu honek araudi hori bateratu egin nahi du. Legearen aurreproiektu horren aurrekariak hauek dira: izenpetuta dauden naziorteko hainbat hitzarmen (1989ko azaroaren 20ko Nazio Batuen Haurren Eskubideen Konbentzioa, 1992ko uztailearen 8ko Haurren Eskubideen Europako Gutuna, Adin Txikikoak Babesteari buruzko Hayako Hitzarmena eta 1993ko maiatzaren 29ko Nazioarteko Adopzioaren inguruko Kooperazioa); Estatuko legeria: Filiazioa, Gurasoen Ahalgoa eta Ezkontzaren Ekonomi Araubidea Aldatzen dituen 11/1981 Legea, adopzio gaiei dagokienez Kode Zibil eta Judiziamendu Zibilari buruzko Legearen artikulua aldatzen dituen 21/1987 Legea, Kode Zibila eta Judiziamendu Zibilari buruzko Legea partzialki aldatzen dituen Adin Txikikoen Babes Juridikoari buruzko 1/1996 Lege Organikoa, eta Adin Txikikoen Zigor-erantzukizuna arautzen duen 5/2000 Lege Organikoa; eta autonomi legeria: Gizarte Zerbitzuen 5/1996 Legea.

Berehalaxe bidali zitzaizen aipatu Proiektuaren kopia Batzordearen Osoko Bilkurako kide guztiei, Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen Funtzionamenduari buruzko Araudian agindutakoaren arabera, egoki irizten zieten proposamenak eta aburuak aurkez zitzaten eta Batzorde Iraunkorrera edo zegoien Lan Batzordera eraman zitzaten.

Urriaren 18an lan bilkuran batu zen Gizarte Garapenerako Batzordea eta irizpenaren proposamena aurkeztu zitzaizen Osoko Bilkurak onar zezan. Osoko Bilkurak 2000ko abenduaren 14ean onartu zuen.

II.- EDUKIA

Haur eta Gazteen eskubideak eta erantzukizuna bermatzeko, laguntza eta babesa emateko Legearen Aurreproiektuaren testuak hurrengo atalak ditu: zioen azalpena, bost titulu, guztira ehun eta hamabost artikulua dituztenak, bi xedapen erantsi, xedapen iragankor bakarra, xedapen indargabetzailea eta azken lau xedapenak.

Zioen azalpena:

Haur eta Gazteen eskubideak eta erantzukizuna bermatzeko, laguntza eta babesa emateko Legearen Aurreproiektu honek, Euskal Autonomia Erkidegoan lehendabizikoz gai horretan erreferentzia marko bat edukitzeko aukera emango digu. Orain arte, EAEko erakunde komunek, hezkuntza edo osasuna bezalako gai zehatzak arautu dituzte bakarrik; bestalde, ez da egon haur eta gazteen sustapena eta babesa bezalako eskubideen arauen garapenik, Europa eta nazioarte mailan

doktrina zabala egon arren (Haurren eskubideei buruzko Nazio Batuen Konbentzioa, Haurren Eskubideen Europako Gutuna, ...), zeinak azken urte hauetan garrantzia handiago eman dio eta aitortu du haurrek eta gazteek gizartean duten zeregina..

Gainera, Euskal Autonomia Erkidegoak eskumen eskusiboa du hurren gai hauetan: gizarte laguntza (Estatutuaren 10.12. artikulua), ongintza-laguntza fundazioak eta elkarteak (10.13. artikulua), adin txikikoei babesa eta laguntza emateko erakunde eta establezimenduen antolaketa, araudi eta funtzionamendua eta gizarteratzea (10.14. artikulua), aisialdia eta jolasaldiak (10.36. artikulua), erkidego-garapena, emakumezko izatea, haur eta gazte politika, eta hirugarren adina (10.39. artikulua).

Lege honen helburua hauxe da:

- a) EAEan bizi diren edo aldi baterako dauden neska/mutil eta gazteei Konstituzioak, Haurren eskubideei buruzko Nazio Batuen Konbentzioa, Haurren Eskubideen Europako Gutuna eta baterako antolamendu juridikoaren arabera aitortzen zaizkien eskubideak bermatzea;
- b) haur eta gazteen eskubideak eta ongizatea sustatzeko jarduerak gauzatuko diren jarduketara markoa zehaztu, eta eurei laguntza eta babesa ematera bideratutik dauden eskuhartzeak ere zehaztu, familian eta gizartean garapen egokia izan dezaten;
- c) arrisku edo babesik gabe dauden neska/mutil eta gazteak babesteko eta arauen bat hautsi duten adin txikikoengan esku hartzeko eremuetan jarduteko abiaburuak zehaztu eta eskumen eta erakunde markoa zehaztu.

Xedapenen corpusa:

I. Tituluan, zazpi artikuluetan Xedapen Orokorrak azaltzen dira: ezarpen-eremua eta helburua, eremu pertsonala, eragin duen abiaburu nagusia eta administrazioak jarduteko abiaburu artezkeriak, erreserba betebeharra, erakundeen arteko elkarlana eta aurrekontu lehentasuna.

II. Titulua neska/mutil eta gazteen eskubideei eta eskubide horiek gauzatzeari buruzkoa da eta bederatzi artikuluz osatu da. Artikulu horietan oinarritzko eskubideak azaltzen dira: osasuna izatea eta osasun arloko laguntza jasotzea, hezkuntza eta hezkuntzarako laguntza jasotzea, kultura eta babes soziokulturala, aisialdi aktiboa, ingurumena, ingurua ezagutzeko eta inguruan parte hartzeko, gizartean parte hartzeko eta gizarteratzeko eta gizartean babesa jasotzeko.

III. Titulua arrisku edo babesik gabe dauden neska/mutil eta gazteak babestu eta arauen bat hautsi duten adin txikikoei laguntza emateari buruzkoa da eta sei artikuluz osatu da. Artikulu horietan hauxe arautu da: familiaren babesa, administrazioa, arauen bat hautsi duten adin txikikoei gizarte-hezkuntza laguntza ematea, erakundeen antolamendua eta eskumenen banaketa eta erregistroak.

IV. Tituluan gizarte ekimenaren sustapena ezartzen da eta **V. Tituluan** gai horren inguruko arau-hauste eta administrazio zehazpenak zehazten dira.

Lehenengo Xedapen Erantsiak zehapenen zenbatekoa eguneratzeko baimena ematen dio Eusko Jaurlaritzari eta **Bigarren Xedapen Erantsiak** baliabideen araudia zehazten du.

Xedapen Iragankor Bakarrak erakunde publiko edo pribatuekin izenpetuta dituzten lankidetzak hitzarmen edo itunak mantentzeko baimena ematen die Herri Administrazioei, gai horri dagozkion arauak onartzen ez diren bitartean behintzat. **Xedapen Indargabetzaileak** Lege honen aurka doazen indar bereko edo txikiagoko xedapenak bertan behera uzten ditu.

Azken lau xedapenek Lege honetan jaso ez denari aplikatu ahal zaion araudi ordeztaila zehazten dute, eta Gizarte Zerbitzuen 5/1996 Legea aurrera eramateko arauditzat 40/1998 Dekretua izango dela aplikagarri ere zehazten du, beste bat atera arte. Halaber, azken xedapen

horiek Legeak aurrera egiteko behar diren legezko xedapenak emateko ahalmena ematen dio Gobernu Kontseiluari eta Legea indarrean noiz sartuko den ere zehazten du.

III.- OHARBIDEAK

Euskadiko EGABak positibotzat jotzen ditu legearen aurreproiektu horretan proposatutako helburuak, baina hurrengo oharbide orokorrak egiten dizkio legearen aurreproiektuaren testuari.

Lehenengo eta behin, eta inoiz aipatu dugu, araudi sistema sinpleak eta argiak behar ditugu. Hala eta guztiz ere, asmo horrek testu honekin egin du topo berriz ere, zeina lar luzea eta korapilatsua da, eta ahalegin handiagoa egin zitekeen araudia laburtzen, ordenatzen eta argitzen.

Horri dagokionez, nahiko adierazgarria da lege honetako subjektu pasiboez ari garenean testuan, behin eta berriz “neska/mutil eta gazte” erabiltzea, “adin txikikoak” erabili beharrean.

Horrela, Aurreproiektuak gehiegizko kausistikan erortzen da, eta beharrezkoa izan da testuari lege lerrundun araudi xedapen guztiek eduki behar duten orokortasuna emango dioten kategoria orokorrak sartzea. Halaber, eta Aurreproiektuaren III. Tituluari dagokionez, lehenengo eta behin, Kode Zibilaren agindu multzo handia jaso dira, eta horrek ez du testu argitzen eta sinpletzen batere laguntzen. Horren antzera, 63. artikulua besteak beste, non familia harrera zehazten da, 65. artikulua familia harrera uzteari buruzkoa eta 55. eta 56. artikulua tutoretza gauzatu eta tutoretza uzteari buruzkoak, hurrenez hurren..

Halaber, aipamen berezia merezi du Kode Zibilean jasotzen dena eta aurreko agindu batzuen araupeketaren arteko baterakidetasun ezak. Hori Aurreproiektuaren 56. artikuluekin gertatzen da, bertan tutoretza uztearen arrazoiak arautzen ditu, baina ez du Kode Zibilaren 276. artikulua osoa biltzen; edo Aurreproiektuaren 65.1, e) artikulua, bertan familia harrera uztearen arrazoiak arautzen ditu baina Kode Zibilean biltzen ez den zera berri bat jasotzen du.

Euskadiko EGABak egoki deritza legearen aurreproiektuari hurrengo **Oharbide Bereziak** egiteari:

Lege-proiektuaren zioen azalpena

Zioen azalpena arau baten oinarri eta justifikazioa denez, Euskadiko EGABak arau horrek oinarri horien alde garrantzitsuenak jaso behar dituela uste du; horregatik, Legearen Aurreproiektuaren 12. orrialdean, 2. paragrafoan Lege honetan garatzen diren autonomia eskumenak arautuko diren estatutu aginduen aipamen zehatza egiteko proposamena egiten dugu, horrela egiten baita orrialde bereko beste paragrafoetan.

Lege-proiektuaren 12. artikulua

Euskadiko EGABak beharrezko ikusten du 3.b) atalean azken zehaztasun bat sartzea, hau da, “ **Euren onspena eman ezean (...) lehenetsuna eman behar zaie beti adin txikikoen biziari eta osasunari.**”, planteatu den bezalako interesen suposamenduetan, ez da bakarrik bizitzeko eskubidea kontuan izan behar, osasun ere hor dago, eta osasunerako eskubidea bizitza bezain garrantzitsua da, bestela tratamendua eskatzen duen epaile erabakiak edo administrazio jarduketak, tratamendua bakarrik bizitza arriskuan egonez gero gauzatuko lukeela ematen du, baina agindu hau jasotzen den artikulua helburua adin txikikoen osasunerako eskubidea bermatzea da.

Lege-proiektuaren 18. artikulua

Kasu honetan, h) atalean aurreikusitako programetan komenigarritzat jotzen dugu, aipatutakoez gain, beste prestakuntza programa batzuk sartzea. Prestakuntza programa horien helburua hauxe izango litzateke: adin txikikoak, ingurumenarekiko harremanetan eta ondasun, zerbitzu edo produktuen kontsumoa arduratsuarekiko harremanetan jarrera positiboa eta kontzientea izan dezatela, kontsumitzaile gaztea publizitate bortitza, neurrigabeko kontsumo eta zentzugabeko kontsumotik aldentzeko era bilatzeko, horrelako kontsumo erak produktuak aukeratzeko alde negatibo eta zentzugabeei lehentasuna eman besterik ez diete egiten eta, produktuak arrazoiz eta kontzienteki aukeratu beharrean..

Prestakuntza programa horrekin kontsumo gaietan informazioa eta prestakuntza emateko lehenengo pausuak eman nahi dira, horixe baita kontsumitzaileei orokorrean dagokienez euskal administrazioek duten betebeharra. Horregatik testu hau gehitzeko proposamena egiten da: **“baita ingurumenari eta kontsumo arduratsuari buruzko informazioa eta prestakuntza emateko programak ere”**

Lege-proiektuaren 25. artikulua

Euskadiko EGABak egoki deritzo artikulua honetako 2) atala aldatzeari, debekua areagotzeko. Horretarako testu hau sartu da:

“Debekatuta dago aurreko atalean aipatu diren argitalpenak adin txikikoei zuzenean edo zeharka eskaintzea edota euren eskura erraz heltzeko moduan erakustea”

Lege-proiektuaren 27. artikulua

Aurreproiektuaren 27.1.b) artikulua adin txikikoa publizitatearen aurrean babestea arautzen du, eta bere ezarpen-eremuan Euskal Autonomia Erkidegoko ikus-entzunezko, telekomunikazio edo telematika bidez zabaltzen den publizitate guztia sartzen da. Horren ondorioz, artikulua honen asmoa hauxe da: bere ezarpen-eremuan, telebista kateen emanaldiez gain, Euskal Autonomia Erkidegoko irrati, beste ikus-entzunezko, telekomunikazio edo telematika bide batzuk ere sartzea, eta gaikuntza titulua Autonomi Erkidegoak eman behar dien aipatu zerbitzuez gain, Erkidego honek eskumenik ez duen estatu mailako telebista kate, irrati, beste ikus-entzunezko, telekomunikazio eta telematika bide batzuk.

Badirudi, Euskal Autonomia Erkidegoaren eskumenetatik kanpo dauden arlo batzuk ere ukitzen direla, gainera ia ezinezkoa izanik aplikatzea, ilegaltasun posible hori kontuan izan gabe.

Bestalde, Euskadiko EGABak artikulua horri 3. atala gehitzeko proposamena egiten du:

“Aurreko ataletan aipatu diren debekuak edo abiaburuei dagozkien arau-hausteak publizitate ez-zilegitzat hartuko dira indarrean dagoen legeriaren ondorioetarako eta, batez ere, jarduera hori etetera bideraturik egongo diren egintza judizial edo administratiboak erraztu egingo dira.”

Aldaketa horrekin adin txikikoen eskubideen aurkakoak izan daitezkeen publizitate suposamenduak publizitate ez-zilegitzat hartzeko aukera dago. Halaber, suposamendu berezien taula bat zehazten da, non segurtasun juridiko handiago ematen zaio jardule juridikoari eta errazago egiten da Euskadiko Publizitate engainabidearen Batzordea bezalako Organo Judizial edo administratiboan aurrean jardutea..

Lege-proiektuaren 28. artikulua

Euskadiko EGABak artikulua honetan 3. atala gehitzeko proposamena egin du:

“Aurreko ataletan aipatutako suposamenduei dagokien arau-hausterik egiten bada, beste araudi zehatzik ez badute hausten, kontsumoari dagokion arau-haustetzat hartuko dira, arlokako legeri horretan agindutakoaren ondorioetarako.

Horrela idatzita, kontsumitzailearen Euskal Estatutuaren lege proiektuaren 42.2 artikuluari garapen zehatza eta lotura ematen zaio, eta bertan haxe aurreikusten da: kontsumo ikuskatzaileria, bereziki, babes berezia behar duten taldeen, adin txikikoak esaterako, interesak edo osasuna kaltetu dezaketen ondasun, produktu edo zerbitzuak ikuskatuko ditu.

Bestalde, aldaketa horrekin, bildutako suposamenduren bat haustekotan kontsumoko arlokako araudira joko da eta arau-hausteen taula zehatza ezarriko da, legearen 106 artikulua ezta hurrengo artikuluek ere ez dituztelako 28. artikuluan bildutako suposamendu-hausteak arau-hauste zehagarriztat zehazten ez sailkatzen.

Lege-proiektuaren 34. artikulua

Euskadiko EGABak inguruko eremuan administrazio jarduketari abiaburuei buruzko Aurreproiektuaren 34. artikuluan “...-en ardura izango dute” dioen lekuan “...-rako egintzak bultzatuko dituzte” jarriko da.

Lege-proiektuaren 49. artikulua

Euskadiko EGABak beharrezko ikusten du 2) atalean azken zehaztasun bat sartzea:

“(...) neurri horiek jaio eta gero mantenduko dira, adopzioarako bidea eman zuten faktoreek irauten badute.”

Aldaketa horren helburua eskuhartzeari koherentzia ematea da eta eskuhartzea osoa, globalizatzailea eta etengabea izateko erraztasunak ematea, jaio eta gero ere.

Lege-proiektuaren 49. artikulua

Euskadiko EGABak tetsu hau proposatzen du: **“Babes gabe daudela-eta tutoretzapean dauden adin txikikoak zaintzeaz gain, babes gaitan eskudun den Herri Administrazioak arazo larriak direla medio guraso edo tutoreek zaindu ezin dituzten adin txikikoen zaintza hartuko du bere gain, ofizioz zein guraso edo tutore horiek eskatuta. Halaber, ...”.**

Araudi horretan aipatzen denaren arabera, kasu horretan oraindik ez da desbabes egoerarik egon, desbabesa egon izan balitz zaintza legearen ministerioz izango zen eta. esan nahi dena haxe da: desbabes egoerarik egon gabe, guraso edo tutoreek badakite ezin izango dituztela seme-alabak jagon, guraso edo tutore horiek jakin dezakete inork baino hobeto hori gertatuko dela eta. proposatu den aldaketa 58 eta 59. artikuluekin bat dator, non gurasoen eskatu beharra aipatzen da.

Legearen 56. artikulua

Aurreproiektuaren 56. artikulua tutoretza uztearen arrazoiak arautzen ditu. Hala eta guztiz ere, ez ditu Kode Zibilarren 276 artikulua zehazten dituen guztiak biltzen. Bereziki, ez du tutoretza uzteari buruzko arrazoi hauek biltzen:

- a) Tutoretzapeko adin txikikoa adoptatzeagatik (Kode Zibilarren 276.2 artikulua)

- b) Tutoretzapekoaren pertsona hiltzeagatik (Kode Zibilaren 276.2 artikulua)
- c) Adin txikikoari adin nagusitasunaren onura emateagatik (Kode Zibilaren 276.2 artikulua)

Horregatik, Euskadiko EGABak Aurreproiektuko artikulua honetan zio hauek sartzea proposatu du.

Lege-proiektuaren 66. artikulua

Euskadiko EGABak 2.b) atalean beste testu bat proposatzen du: “... ez dezala oztopatu...” dioen lekuan “**adin txikikoarenganako laguntza normalizatua bermatuko duen osasun-egoera**” jartzea, 68.2.b) artikuluan egiten den legez.

Lege-proiektuaren 68. artikulua

Euskadiko EGABak beharrezko deritza 2.1) atalean Kode Zibilari buruzko aipamen osoa egiteari. Horrela bada, atal honetako testua baztertu egingo da, eta Kode Zibilak 175 artikuluan zehazten dituen adin baldintzak bilduko dira.

Lege-proiektuaren 75. artikulua

Euskadiko EGABak egoki deritza 3) atalean Barne Araubide Araudia eskudun Administrazioak aurretiaz onartzeko aurkeztu izanari.

Lege-proiektuaren 77. artikulua

Euskadiko EGABak hurrengo aholkua ematen du: 3.c), 4.c) eta 5.c) ataletan bilduta dagoen taldetik banatzearen zehapenaren ordez, ahal bada, kaltea konponduko duen neurria jartzea, artikulua bereko 3.b) eta 4.b) ataletan aurreikusitakoaren modukoa, baina jaukitako egintzei dagokienez.

Bestalde, Euskadiko EGAB beharrezko deritza, eta 8.a) atalean “**entzun eta alegazioak idatziz aurkeztu**” gehitzeari.

Lege-proiektuaren 85. artikulua

Bestalde, Euskadiko EGABak egoki deritza, eta 75.3) artikuluekin bat etorritik, 3) atalean Barne Araubide Araudia eskudun Administrazioak aurretiaz onartzeko aurkeztu izanari.

Lege-proiektuaren 86. artikulua

Artikulu honetan internamendu-zentroetan dauden gazteen eskubideak eta betebeharrak jaso dira. Internamendu neurrien pean dauden adin txikiko arau-hausleak 14 eta 18 urte bitartekoak dira, Adin Txikikoen Zigor-Erantzukizuna arautzen duen urtarrilaren 12ko 5/2000 Legeak agintzen duen legez. Aurreproiektuaren 86.1 artikulua internamendu-zentroetan dauden neska-mutil eta gazteak aipatzen ditu. Hala eta guztiz ere, aurreproiektuak berak neska-mutil deitzen die 12 urtetik beharakoei, beraz horiek ez leudeke internamendu neurrien pean. Horregatik, Euskadiko EGABak beharrezkotzat jotzen du bereizketa hori egitea, 86.1) artikuluan eta testu honen ordez “**neska-mutil eta gazte, eta euren familientzat**” beste hau “**eurak eta euren familiak**” jarri.

Aurreproiektuaren artikulua honetako 3) atalean ere, internamendu-zentroetan gazteen betebeharrak jaso dira, eta horretarako Adin Txikikoen Zigor-Erantzukizuna arautzen duen urtarrilaren 12ko 5/2000 Legea jo da, hala izan behar zen eta. Hala eta guztiz eta guztiz ere, nabarmendu behar da artikulua honek, bere f) atalean 5/2000 Legeak aipatzen ez duen betebeharrak

bildu du. Bereziki 86.3, f) artikulua internamendu neurriren baten pean dauden adin txikiko arau-
hausleak “eurak eta eurekin batera zentroan dauden guztiak osasunerako duten eskubidea
bermatzeko beharrezkoak diren osasun azterketa eta probak egingo ditu”.

Lege-proiektuaren 88. artikulua

Euskadiko EGABak beharrezko deritzo, eta 10.a) atalean “**entzun eta alegazioak idatziz
aurkeztu**” gehitzeari.

IV.- ONDORIOAK

Euskadiko EGABak egoki deritzo Haur eta Gazteen eskubideak eta erantzukizuna bermatzeko,
laguntza eta babes emateko Legearen Aurreproiektua, aholku-organo honek egin dizkion
oharbidetekin, tramitatzeari.

Bilbo, 2000ko abenduaren 14a

O.e.

Batzordeburua

Idazkari Nagusia